

Talka

Talka kãp  r bi iul ste – sos renk t i pat s, kap g nt s pas dar i  zmuonis. D d ziaus  talka pri k l s. Li b kv ist ma ne dv de s mt talkininku. Rogepj t , mie slave ziou o ztenk  s i ,  logta skalb mou, m nont a braukont l nus – ketori . Arbavuojont ar pukteliavuojont gr dus – o ztenk puoras  zmuoni . K l  reikiej  ger  pas gatav t .    kuogali , nerekalingu mesgali    sv rdava moila. V sk  skalbdava. Mamat  pr p l  did ziausi kat la pel n , pr v r   arma. Tumet sodieje joudus drabu zius,  lg  v r , mai s  su pagalio. Ka v sas blosas  r utis gava g la, vuo nu prakaita pajoudavos s  r sok itiejos s apkakl s somink stiej ,  logta perkil  i u ietka. Bruol  sok b j u ietka ne s  laukuon   vert  garuojontius drabu zius   rat s pastaf ta poskob li. Sop l     arma so pelen s. Ve z ms par  ard ina, Egera  r V ksv s opelius nokr pava pri V ntuos. T  opieliu tik pavad n ms – bovosiuos vaguos praeit s verk len ma e  alt n l . Pri d d ziuoje Palt s akmen is so atvarsl s par sa v ina tekini, ka i pakalne arkl s nebiegtom  r nei verstom  logta. Poskob li   skiel j bruol  pastat  pri v ru plauk klas, vond nie i sm ltes  spaude do skalb ma soulus. Mamat  so m rg   lgakuot m med niem apci guom   trauk     poskob l  garuojont  druobol    pat is  ont soula. Mamat  praded skalbt : pauk t, pauk t, ta, ta-ta-ta, pauk t-pouk t, ta-ta-ta. P rmus do kartus doud st priau. Jauna talkinink   rgi praded tvatint . T p pruob j,  r an p – nesotar. Mamat  s ka: b k p nedau ik, klaus k s mona koltov s. Ta v sap taikuos – nieka ne sein. Mamat  viel bruokavuo: „Vedv m nekrimt ronka. To so Ontuose ont ontra soula skalbk tau ma esnius drabu zius. Kol i muoks tau, smark  nemo k tau, ka  zmuonis nes jouktom   g rd j. Apusel , ak  n, gal vedv m kr s ronka“. At n  iolpas dokti  Apos . Pas g rst t kras koltoviu  uokis: tika-taka, tika-taka, t ik t-t ik t, tika-taka, tika-taka, t ik t-t ik t. Mamat  kont na: „Dab  ger “. Mon apk riiej  klaus t is – lond ziuoja pu  bak  inus, renko vai uoklius,  emoug s, lauk nes bra kes, gervoug s. Pu k ik laika   g rdau, ka skalb ma bals  pas keit . V sas ketur s pradieje tvatint  sotart n . Paup s tik skomb nu t  tika-taka, pauk t-pauk t, tika-taka. Nesopronto d l kuo sprag l  k li s sotart n   r som slit   uod : pats so pat , dokti  treti, sen    p imen , vuo skalb mou nier. Gal ka javus doubuo d ziuvindava   koldava pusiaunakti  v sa savaite, vuo   s skalbdava par posd ini? Gal ka kolont spuoksuodava Sliegis, mierkavuodams katram k liejou, pr golosem ats p st , o golt  kr t n    nosliegt ? Tas Sliegis da nesen  tier   n kes. Nuorieje o zdosint   r mona buo ieli, bet tas   g rd s k p „ lept- lept“ at n, so ok s: „V r , Sliegis!“ Kuojes pakieles i v r o, ka negalietom o golt  kr t n s. Sot kau da dev n sde simtmieti senieli, katr , ka anam bova a touniuol ka, nu Slieg  ratavuoje garsi  pruopesuorii tievs Untuons B r   ka. Daktars pasak s – kuoju nerec k lnuot . O ztenk, golont ont nogaras, kuojes sokr  ziavuot . Sen lis   k ntiej  S b ra tr mti, kaliej ma, vuo Sliegis nikumet nebapstuoje, nes goliedams sokr  ziudava kuojes.

Skalbīkluo kažkas pradieje alasavuotė. Leko ciekavītėis. Aposelės koltovė vondėniė plauk pasruoviuo. Vėnta bova pakėlusi, sruoviės vėdoriė sokuos verpetā. Laiviė sied do žvejė. Praša anū, ka tėi sugautom koltovė. Tėi tik vaipuos. Žad padoutė tumėt, je pažadiės pabočioutė. Ėšgouzdins anėi matā suoduos mėrgė. Apose, pamatiusi ka koltovė jau artie pri opės vėdorė, ėr verpets palėngvelės praded anou soktė, šuoka so vėsās pariedās i šalta vondėni. Noplaukosi sučiump koltovė ėr, ėsėkondusi anou ī dontis, parplauk i kronta. Tik geltuonė plaukā, kāp ėšbrauktė lėnā - da sausė. Mamatė pradieje bartėis: „Vakāli, sošalsi. Lai pasiuntās ta koltovė, būčiau devusi kėta. Ek ož krūmu parsėdarīk“. Aposė nie kėik nesėgail: „Pradiesio, matā, aš so miesta gagrės strīdītėis! Mona koltovė ėšdruožinieta“, – paruodė ont nogarėlės ėšpjaustīta saulėlė.

Grėtā vėsa Dėdiuojū lonka baltava nokluotās skalbėnės. Bruolė atvažiava jau so brėka. Muotrėškas sodiejė skalbėnius, sosieda ė nodardiejė. Bruolė pasėlėka plaukītėis. Bova pats pakaitis – atėje da kelė vaikė ėš Gaudiešienės ūkė. Nosėplaukėjė vīrā plėkė sied ont skardiaus. Juokiū maudėmuos pacamuonu tumėt nebova. Plaukies vėsė plėkė – striokšės. Kėtuo Vėntuos posie pasėruodė muotrėšku būrīs. Praded nosėdarinietė. Vīrā atsėkielė ėr, noėjėj ož krūmu, sogolė pėivuo. Mon neleid eitė. Lėipė siedietė ėr veizietėis i muotrėškas. Je tik noleisio akis, katra nuors tujau noskės. Aš dėdėlė mīliejau muotrėškas. Pamatės ka mėrgė sēm vondėni, liekdavau ė laikīdavau ož sijuona padelku, ka ta neėkrėstom i šolėnė, nes tən gīven Bubis. Ka monės nepagautom, neleisdava tən veizietė. Siedo ėr veizo i muotrėškas. Vėsas plėkas. Vėina dėdėlė stuora. Ta pati īdomiausi. Nobiegės pasakau vaikėms. Tėi lėip veizietėis i jaunas. Ka kuoke sėnė noskės – posė bieduos, vuo ka jaunā, ėr jegu dar baisė poikė, tuokė negal noskėstė, anā da rėk vīra sosėrastī. Striuošnė leko keravuotė tū jaunūju. Vėsas unt krūtėnės sosėnėrosės ronkas ėr atkėšosės alkūnės, bet šuonūs da tor ė ronkas – ta vėina ont kėtuos taška vondėni. Viel veizo ī sturuojė. Ta so trēm pėlvās. Alkūnės, kāp ėr vėsū, sonertas pu kaklo, žemiau dėdžiausis pėlvs, pu tou mažėsnis, vuo žemiau da mažėsnis pėlvielis. Ka anuos noėjė, vīrā praša papasakuotė kāp atruode muotrėškas. Solėnktas ronkas prėspaudės pri krūtėnės, pakielės alkūnės, ruodiu ka vėsas pakaklie toriejė tuokius keistus pėlvelius. Daugiausė pasakuojau aple tū sturuojė. Monės klausėniejė kas bova da žemiau. Sakiau, ka nieka. Vaikė joukiės, erglavuojīės – saka, ka tən bova patepta so šmierė. Nebovau prates malout – daug kartu lėipams, vėstėik sakīdavau ka niekokiuos šmėrės nebova.

Kėta dėina tievā kūlė javus. Ėš vakara atveže dampi ėr kolėklė. Dampi pastate ož koku penkiū metru. Svarbiausis, be mašineriaus, bova leidiejė darbs. Kuokė snuopė nepastatīsi. Tas toriejė tāj keistė šiaudus, ka kolamuojė neožspringtom, nenomestom dėrža. Dėržou nokrėtos, dampė švankratis praded soktėis tėik greitā, ka dėrža neboždiesi. Negaliejė leistė ėr dėdėlė pluonā. Tumet drumulis sokapuos šiaudus, grūdā lieks ligi pat rėdeliu. Su leidėjo ont stalėlė reikiejė pastatītė stėprė, zbrainė mėrgė. Ta toriejė parpjaut pėda sorėšėma gniūžtė ėr kėik praskleidosi doutė leidiejou. Mergė reikiejė apsėvėlktė dėdėlė siaura jopa. Apatėniu kėlniu tumet nebova. Šiaudū

daviejē ēš apatiuos netoriejē nieka matītē. Piedus nu rinkē arba, kāp kētē sakīdava, panta ont mašēnas stelaža padoudava kuokėj ketorē žmuonis. Ka rinkis somažiedava, piedams padoutē reikieje jau ēlgū trēpērštiu šakiu. Svarbus bova keškēninku darbs. Tam parinkdava dėktus vīrus. Doudava ketorēs keškes. Anas padiedava pri pat koleklēs gerkliēs. Ēšredeliuotus šiaudus do vīra so ilguom trēpērštiem šakiam kraudava ont kēškiu. Pėrmus kliebius diedava ont patiū kēškiu. Vuo tuos sosējungdava ont vēdorie padietās kliebēs. Kēškiu nešiejē negal žiuopliniet. Kruoviejē gal apkrautē šiaudās kuoki balamūta posvaiki, da īdoutē akmēni. Tumēt neštē bus dėdelē sunkē. Vēsē tū žēnuos, jouksēs veiziedamē, kāp tēi nešdamē duokoun. Apkrautāsis, ka tik keškes atneš pri kūtēs, ī katruos pastuogē sodoudava šiaudus, tor tujau šuoktē ēr dumtē, kēik kuojēs neš. Doudami šiaudus, gal netīčiom pardortē, vuo je ožsēžiuopsuosi, gausi par strienas so šakēs kuoto. Tuoks zbitkininks parkūrēs pri mašēnas kuolīdavuos girdiejēs, kāp steniejē keškēninkā. Tus šiaudus unt kūtēs pastogie su ketorpērštiem šakiam prējem trīs mērgēs. Šiaudus rēk ēšskērstītē pu līgē, gerī sumīniuotē. Kol keškēninkā padavinie šiaudus ī kūtēs pastuogē, pri mašēnas paded kētas keškes. Ka vīrā grīžt, ont naujū kēškiu viel gol mažne bėrkava šiaudū. Ka keškēs papoldava nešt jaunam vaikiou, anam nešont da lėipdava švēlpautē. Tas, nuoriedams paruodīt ka jau īr tēkros vīrs, švēlpdava paraudonavēs. Kolēklē kauk, dampis puškoun vēsa dėina. Partraukas būn dėdelē retā. Nemaloniausis pelū nešiejē darbs. Vēntēliatuorē pot kāp pasiotēj pelus ē dolkes. Prėkrapšta i duokla, ožsēvert ont petiū ēr leki i pelodē. Pri kolēklēs dolkēs, pru ēš vītiū nopinta duokla viel bėrst dolkes. Ka peludie pradēdi kratītē pelus, dolkiu debesiē noskēst ne tik pėimou, bet ēr vēsa pelodē. Pelū nešies vēsumet tēik apdolk, ka tik vēizuolā beblēzg, ontakē apkėbėj akoutās – atruoda kāp kuoks šimtamiētis sēnis ar ožgavieniu žīdu parsėriedēs joukdarīs. Ēš pelū nešieje takininkā pasēcīdīdava, pri pėitū stala svadēna patiamē pakraštie ar ēš vēsa atskērā, ka neprėdolkintom padietū valgiu. Tas darbs bova negarbings, neštē nieks nenuoriejē. Pri grūdū maišū stuodava pats gaspaduorius ar vīriausėsis sūnos. Grūdus vežtē ēr pėltē klietiē i mēigas patėkiedava kuokiam nuors gēmėnaitiou ar šėp rimitam žmuogou. Kartās kolēklē sostuodava: ta dėržos nokrimt, ta ožspringst, ta da kas nuors notink. Tuokiuos partraukas meto talkininkā atsėgerdava gėruos arba skabpotrēs. Pri kūlēis ateidava ūkininkā, pas katrus da bova nekoltē javā. Če galiejē sosėtartē su mašėnierio, talkininkās. Par vēina partrauka atējē tuoks mažos, sosėsokēs žmuogielis. Anou diel neaiškiuos ē greituos kalbuos, karšatkuošėškoma pravardžiaca Kakarėkvėstio. Mažaūgē tonkē īr pakuolkas maišā. Tas ērgi sakīdava: „Neveiziek ka žiuogs. Ka šuoks ēr akīs ēšspruogs.“ „Ka dousio, ēšlieksi kiaurā par sėina.“ Dėl tuo anou kartās pavadindava ēr oužoulū Proncē. Vēsē soprata ka pas tū Proncē par daug nebova tuo šmontala, tuoks poskliunkis ēr tēik. Kakarėkvėstis atsėnešē maža, i laikrašti sposokta posbotelkē kažkuokē gierala. Musintās nuorieje kou nuors pavaišintē. Mašėna viel sokauke ēr vēse jiemēs ož šakiu. Žmuogielis posbotelkē padieje pri pamata, ožmete žagarū ēr viel noējē. Vīrā čiopa botelkelē. Pakaštavuojē. Gal gertē, paleida par ronkas. Tumet botelkelē

prēmīža, viel apvīnuoje so laikraštio ėr padiejė i tou patė vėita. Saulė esont ont dvīlėktas, darbus notruakė gaspadėnė – vadėn ont pėitu. Ūkininkā stuoruojės gerā pamaitintė jau par posrītius. Tonkiausė būdava kuopūstā, rūkītas arba šviežiuos kiaulienas gabals ėš tou pruoga nognībta peniokšlė, vėrtū bolbiu bliūds, prėraikīta dounas abrakū. Suočiausės valgis bova kuošė. Paded ont stala bliūda kuošės, vėdoriė padara doubelė, tən prėpėl taukū so kresneliem. Medėnius šaukštus gauni atskėrā. Pakabėn kuošes, pamėrka i taukus ėr šveit vėsė ėš tuo bliūda. Ī skrondi kuošė prėsėdreb dėdelė talpė. Priš pėitus nejauti nikuoke alkė. Tik reikieje apsėvežiete valgītė kėtū apželiuota kuošė. Ka talkininkus mamate pavadėn ont pėitū, Kakarekėštis viel pasėruodė. Prėpoulė pri mašėnieriaus, prėpīlė ėš sava botelkelės maža nuoperskieli ėr pasakės: „Būk svėks!“, – smarkė ožsėvertė. Bet tujau pradieje spjaudītėis. Poulė pri kaima mozėkonta. Ėš pėktoma nebgal nie žuodė ėštarti, tik čėršk: „Če, če, če, če Stumbrīs. Stumbrī, žaltī, aš tau kramė somalsio“, ėr ožsėmuojė so botelkelė. Keškėninkā sočiopa ož ronkas: „Su tuokė maža nesomalsi, ėk atsėnešk dėdesnė“. Vėsė joukas, pėlvus sosėjiemėj. Stumbrīs, katras ėr bova kaltininks, pradieje gerintėis: „No nepīk, Proncieli, aš tau atėdousu dėdėsnė botelkelė“. Proncele da pīkst: „Kap to muni apjoukė, gieda priš mašėnierio padėrbā, nie kolt nebės“. Stumbrīs saka: „Kū če tarp sosiedu pīksamies“, – ėr ėš dvėratė bagažėnės ėšjem botelka šnapšės ė saka mašėnieriou: „Atvažiouk pas žmuogo koltė. Aš eso kalts. Mon nebeatkeršīsi – aš ėšsėkūliau, vuo lig kėtū metu zlastės praės. Be tuo, pats da neėškūlė, kas tau grajīs par patalkė, je su monėm sosėpīksi?“ Vėsė vaipuos. Pėktoma paleida ont jouka.

Par pėitus gailiejaus kam viziejau ĩ tas muotrėškas. Kāp tik sosieda vėse pri stala, tuoks špuosininks Ancis monėi saka: „Akšėn, papasakuosi kāp atruoda tuos muotrėškas“. Mėslėjau ėšsėsoktė sakīdams ka jau daug kartu pasakuojau – vaikė bova ožkielėj ont rinkė, kor dėrba mėrgės, ĩ kūtės pastuogė, pašaukdava ka atėidava atsėgertė mergelkas. Vės toriejau pasakuotė. Vaikė sakė ožmėršėj kū pasakuojau. Pasakuojau ėr par vėsas partraukas. Negalieju soprasti kuo vėsė žvėngdava ėr kāp galieje ožmėrštė pasakuojėma, ka da vėskū paruodīdavau. Gerā da ka mamatė palėipė eit valgītė pri dounkepės kor bova padiets soulėlis, stuovieje stuotkā. Pu pėitu jau vėse žėnuoje kāp atruoda muotrėškas, tievs muni prėstatė klietelie šlavinieti nobėrosius grūdus. Pradiejos briekštė, kolėklė notėla, dampis smarkė do kartus sošvėlpė. Kūliė baigta. Talkininka nosėportėnė dolkės nu drabužiu, atsėgierėj gėruos, sosėrėkiava, ožsėdiejė ont petiū šakės, grieblius, eidami ont truobuos uždainiava: „Ka neduosi nubėngū, neblėks doru nie longū“. Ėšgėrdosi tuoki gouzdėnėma, mamatė so mėrge ėšbiega ont lėpenės so alaus uzbuono, kruzelės, papjaustītas lašėnės, dounas abrakās. Tetoks da butelkelė ėšlakėna, doud gertė pu nuoperskieli ka tik nedaužītom tū longū, nelaužītom doru. Pri stala ūkininkā skanė pavaišīndava, doudava biški ėšgerte. Tumet maža gierė – degtėnė bova brongi, alo dėrbdava nestėpri, tuoki bīzala. Nomėnė šarpīliaus nieks nevarīdava, bet patalkīs toriejė būtė. Šuoktė atėdava parsėdarė ne tik talkininkā, bet vėse kas tik nuoriejė. Bruolė tonkė kuolīdavuos kāp ėiškuodamė patalkė, nosėbaladuojė ligi patėis Patogoma. Bova tuoki dėdelė

krīžkelē, nu mūsa kuokēi dvēdešimt kiluometru. Nerada tuo patalke, nors tomsuo so ronkuom grabinieje porvīnus, ēiškuodamē kor platēs tekēnēs pravežts dampis. Noejē ne i tou posē. Ka atēje pri suodības, dampis stuo vieje rīta dēinuos darbou. Nomūs nebēbova nikuokiuos švēisuos. Nebdrīsa žmuoniū žadintē ēr klaust ēš kor atvežē koleklē. Pasēklausē, niekor nesēgērdieje nie mozēkas, nie barabana. Jau pradiejē briekštē. Musiek šuokē bus pasēbaigēj. Kolniava nomēj – ne bluosta nesodiejēj gava pjautē šēina.

Pas mumis patalkē bova akoret. Septīniū žmuoniū orkēstrē grajējē ēr mona bruolis, vaduovava tuoks Buolis, muokēsis mozēkas mokīkluo. Vēina puosma grajīdava, ontra dainioudava. Kartās muzēkontus paleisdava atsēpūstē patēpuons. Šuokiejū atēdava net ēš ož septīniū kiluometru esuntiū Veikšniū. Mergēs tēik tuolēj nesēbaladuodava, dēl tuo vaikiu vēsumet bova daugiau. Panas gruobstītē gruobstīdava. Par šuokius negerdava, bet dainioudava ēr negierēj. Ēšēn laukuon ēr plieš. Prasēded tēkras rongtīnēs. Notrauk tik pradiejē grajintē mozēkontā – vēse bieģ šuoktē, bējē ka kēte ēšgraibīs mērgēs. Mon tas patalkīs vēsā neēduomos. Šuoktē nier so kou. Je būdava kuokē bendraomžē, ī anū nenuoriejau ne veizietē – kuoke če mērgē. Je somēsličiau žanītēis kap Čioža Zienis, tuoki gaspadēnē nie valgītē nemuokietom ēšvērtē. Ka prasēdiedava ratelē, poldavau nu soula, bet vaikē, nuors aš anēms vēsa dēina pasakuojau aple muotrēškas, nepaleisdava ronku ēr neprējimdava. Mergēs tēp pat paleistē ronku nenuorieje, vuo ka reikieje sokteis ož paronkiu, tik mūsa mergē so monēm sokdavuos. Patalki nurauke mamatē: „No jau prēsēšokuot kap buoselē, ožteks. Rītuo rēks onkstēj keltēis“. Praded grajīt saktini paskotini. Grajēj ē grajēj kāp ožsēkērtosi pluokštēlē. Šuokiejē soplokēj, net mergēs šloustuos prakaita. Mamatē viel saka: „No gerā, jau gerā, mergēs nie nomēj nebepareis. Gausēt neštē. Vuo kou ten bepanešēt, je patīs ont kuoju nebepastuovat“. Pērmuoji mona gīvenēma talka pasēbēngē. Praēje dešimtmetē, par kara sodegē mūsa kūtē, daržēnie, bruolius pu mēškus šaudīdamē gainiuojuos kareivē, melioratuorē solīgēna so žemē gimtougē suodība, nebžēnau nie kor ana bebova, bet ožtat gerā atmēno pērmoje talka.